

	Första normal- grads		Summa
	lön	tjänstg- pengar	
	2,200	1,500	3,700
	2,700	1,500	4,200
	3,200	1,500	4,700
	3,700	1,500	5,200
	3,700	1,500	5,200
Läroverksadjunkts nuvarande	Summa		
	lön	tjänstg- pengar	
	2,000	1,000	3,000
	2,350	1,150	3,500
	2,700	1,300	4,000
	3,050	1,450	4,500
	3,400	1,600	5,000
Begynnelselön	..	..	..
Efter 5 år	..	..	..
» 10 »	..	..	..
» 15 »	..	..	..
» 20 »	..	..	..

härvid tagas i betraktande, att befordringsåldern i medeltal fortfarande torde vara lägre för lektorer än för adjunkter (under 1890-talets senare hälft: resp. 37 och 40 år). Att emellertid en väsentlig skillnad i lönesatser måste bibehållas, motiverade departementschefen i 1904 års läroverksproposition med den längre och kostsammare utbildningstid, som vinnande af lektorskompetens kräver. Den skillnad har alltså sedan år 1858 utgjort 1,000 kr. i alla lönegrader, och jag skulle vilja föreslå, att samma skillnad fortfarande bibehålles. Därmed följer då som ett oafvisligt förbehåll, att äfven lektorerna erhålla rätt till 3 ålderstillägg å 500 kr., liksom fallet är i närmaste »mellangrad». Med dessa lönebelopp komme nämligen att skapas en ny mellangrad, högre än den mellan första och andra normalgraderna befintliga. Tjänstgöringspenningarnes belopp finge väl i öfverensstämmelse därmed fixeras till 1,700 kr. för alla åldersgrader. Den för lektorerna i de högsta åldersklasserna därigenom gynnsammare proportionen mellan lön och tjänstgöringspenningar (se sista tabellen) är ej utan sin betydelse, bl. a. i pensionshänseende.

Hvad beträffar *rektorslönerna*, gjorde läroverksreformen ingen rubbning i det sedan länge gällande förhållandet, att rektor ej aflönas lägre än någon annan vid samma läroverk tjänstgörande lärare. Rektors begynnelse-

lön är därför vid högre allm. läroverk lika med slutlönen för lektor och vid lägre (realskola för gossar eller samskola) lika med adjunkts slutlön, i båda fallen oberäknadt den rektor af gammalt tillkommande förmånen af fri bostad eller hyresersättning. Med fasthållande vid samma grundsats, därest ofvan gjorda förslag realiserades, skulle rektors kontanta aflöning vid högre allm. läroverk uppgå till 6,200 kr. Lägges härtill hyresersättningen, f. n. uppgående med i medeltal närmare 1,300 kr. (fränsedt de fall, då boställe finnes), komme rektorslönen i medeltal att uppgå till hvad som gäller för tjänstemän af 3:dje normalgraden (dit bl. a. cheferna för universitetsbiblioteken höra). Konsekvensen skulle då fordra, att åldersstillägget sattes till 600 kr. Öfriga rektorer skulle ungefärligen nå mellangraden mellan 2:dra och 3:dje normalgraderna (ålderstillägglädes 600 kr.).

Rektorernas hyresersättning leder tanken till frågan, huruvida ej äfven för öfriga lärare en viss anpassning af löneförmånerna efter olika orters dyrhetsförhållanden vore på sin plats.

Afgörande är, från den ståndpunkt, vi enligt min mening vid lönefrågans bedömande ha att intaga, att en sådan grundsats vunnit tillämpning i lönestaterna för andra tjänstemän. Dock endast inom snäva gränser, i det att s. k. ortstillägg utgår för Stockholm (första dyrhetsklassen), med undantag för vissa ofvan angifna tjänstebefattningar, samt med mindre belopp för Östersund, Luleå och Umeå (andra dyrhetsklassen). Kungl. Maj:ts förslag att till 2:dra dyrhetsklassen hänföra äfven Göteborg och Malmö vann ej riksdagens bifall. För öfriga residensstäder (tredje dyrhetsklassen) utgår intet ortstillägg. Beloppens gradering visas af första tabellen.

För läroverkslärarne utgår ju redan f. n. enligt lag hyresbidrag af kommunala medel för Stockholm och — till högre belopp — för Göteborg, i båda fallen äfven till extra lärare och i Göteborg jämväl till vikarier på *ledig* plats. I Malmö utgår hyresbidrag enligt stadsfullmäktiges beslut, ehuru numera endast till dem som före slutet af år 1904 redan kommit i åtnjutande af denna förmån. I enstaka fall förekomma dessutom vid vissa läroverk till följd af särskilda förhållanden mindre hyresbidrag till en eller annan af de ordinarie lärarne. Städerna Gäfle och Luleå lämna hyresbidrag till extra och vikarierande lärare.

Det kan ej vara tu tal om, att lärarne i öfre Norrlands städer äro i lika stort behof af ortstillägg som landstatstjänstemännen i där belägna residensstäder. Väl kunde lyckas, att äfven en eller annan af öfriga orter därjämte borde komma i åtanke, men

med hänsyn till riksdagens nyligen intagna ståndpunkt torde sådana önskingar ej kunna vinna gehör, åtminstone hvad residensstäderna beträffar, som varit föremål för riksdagens uttalande härvidlag. — Beloppen finge tydligen för läroverksadjunkter blifva desamma som för länsnotarier (första gradens tjänstemän); för lektorer finge de särskildt fastställas (lämpligtvis till 200 kr. i andra dyrhetsklassen). Att ortstillägg, där sådant skulle ifrågakomma, borde tilldelas äfven extra och vikarierande lärare, är ej mer än rätt och billigt; beloppen borde blifva desamma som för landskanslister.

Extra lärarnes ställning i öfrigt har ej vidrörts. Någon förhöjning af arvodet torde ej böra ifrågasättas. Den frågan är ej aktuell, så länge riksdagen, såsom på senare år varit fallet, genom beviljande af behöfligt antal ordinarie tjänster, sörjer för möjlighet till en normal befordringsgång.

Artur Korlén.

Folkskolan som bottenkola.*

Stockholms läraresällskap hade sammanträde lördagen den 24 april med anledning af att Svenska läraresällskapet anhallit om ett besvarande af följande tvenne frågor:

a) Är det lämpligt, att folkskolan göres till bottenkola för de allmänna läroverken i vidsträcktare mån än hvad redan nu är fallet? och

b) Är det i så fall lämpligt, att någon eller några af de allmänna läroverkens klasser indragas?

Diskussionen inleddes af ledamoten af folkundervisningskommittén, rektor *Dahlgren* från Uppsala, hvilken i ett längre anförande skärskådade skälen för och emot folkskolan som bottenkola.

Tal. erinrade till en början, att uttrycket bottenkola i mångas mun blifvit ett slagord med ett sådant suggestiva makt, utan att vederbörande alltid klargjorde för sig dess innebörd. Somliga ha velat utsträcka bottenkoleprincipen öfver hela undervisningsväsendet; här ville tal. hålla sig till dess egentliga betydelse: barnskolan som bottenkola. Tal. beklagade det sätt, hvarpå frågan framförts; den hade blifvit ett socialpolitiskt program, ett led i klasskampen i stället för att bli föremål för ett lugnt och sakligt bedömande, och hade så uppväckt afvoghet mellan läroverkens och folkskolornas lärarekårer. Tydligt är dock, att den ger rum äfven för moderata ståndpunkter.

De olika synpunkterna vid bedömandet af frågan om folkskolan som

Referatet försenadt på grund af det strängt anlitade utrymmet i föreg. nummer. Det har i hvarje fall äfven nu sitt intresse, ehuru kommunalmellanskoleolyckan tyvärr redan är skedd.

bottenskola ha varit dels sociala, dels statsekonomiska, dels hänsynen till folkskolans utveckling, dels slutligen pedagogiska. De förstnämnda hade sin stora betydelse, ehuru de ofta öfverdrifits och lika ofta bagatelliserats. De ekonomiska skälen måste underordnas lämplighetssynpunkten: hvad som vore mest ändamålsenligt vore på samma gång mest ekonomiskt. Beträffande hänsynen till folkskolans utveckling kände tal. af erfarenhet, hvilken betydande återverkan allt som främjade denna hade på folkskolans lärarepersonal. I detta sällskap ville tal. dock företrädesvis uppehålla sig vid den pedagogiska synpunkten. — Tal. påminde då om att läroverken redan löst en bottenkolefråga genom 1904 års läroverksreform, ehuru skälen för denna ej närmast varit pedagogiska utan omtanken om de från skolan tidigare afgående lärjungarne. Det hade alltid syntts tal. naturligt, att tillämpningen af samma grundsats borde bli främjande för folkskolan och han hade därför förväntat sig öfver folkskolemännens afvoghet mot läroverksreformen. Redan männen från förra århundradets mitt hade klart för sig, att här åsyftade reform skulle följa i hälsarna på läroverksreformen. Bottenskoleidéen är för rätten redan erkänd i vår skolorganisation; frågan gäller sålunda icke en ny princip utan en redan erkänd princip vidare tillämpning, ehuru en och annan principiell motståndare ännu finnes, såsom rektor Schwartz, hvilken i en broschyr förordat olika skolutyer från början för olika samhällsklasser.

Frågan är således: är det lämpligt att vidare utsträcka bottenkoleidéens tillämpning? Hur stämmer detta med de moderna yrkandena att göra folkskoleundervisningen mera praktisk? Härpå svarade tal., att meningen med detta yrkande ej kunde vara att redan i barnskolan införa yrkesutbildning utan att, enligt d:r Fr. Bergs ord, »förvandla skolan från en lärläsningskola till en uppfostringsskola». Från denna synpunkt möter således intet hinder, men hvar bör man sätta gränsen? Detta ansåg tal. vara en sak, som man endast genom försök kan pröfva sig till; men han ville dock ifrågasätta, om icke en förgreningspunkt i vårt undervisningsväsen kunde sättas ett steg längre upp, med andra ord om icke en klass af de allmänna läroverken kunde indragas. Tal. kunde icke finna, att undervisningsplanerna fordrade en väsentligt annorlunda undervisning på detta stadium inom de båda skolorna. Lärefrågan torde ej behöfva bereda svårigheter, då, ju lägre stadiet är, den vetenskapliga utvecklingen har mindre att betyda. Ett förryckande af folkskolans undervisning af hänsyn till

läroverken torde ej heller behöfva befaras, då af 100 folkskolebarn i regeln blott 1 öfvergår till läroverket. — Men hur ställer sig frågan för läroverken? Här kommer främst i fråga det främmande språket, som infördes redan i första klassen. Den till helt nyligen af språkmän hyllade imitativa metoden, enligt hvilken det är bättre ju tidigare ett språk börjar inläras, tyckes nu få ge vika för ett återgående delvis till en äldre tids undervisning, som tar reflexionen mer i anspråk; och då torde ett uppskjutande på ett år vara till nytta.

Om det nu är så, att de pedagogiska motskälerna ej äro af alltför allvarlig natur, då stå de öfriga, de sociala, ekonomiska o. s. v. kvar och tala för en indragning; och det är dem, som den stora allmänheten har sinne för. Låtom oss därför gå försöksvägen! — Beträffande krafvet på två eller flera klassers indragning menade tal.: »den dag, den sorg». Dock skulle ett afklippande af flera klasser på en gång bli till skada för båda parterna. Därför föreligga ej heller fullgiltiga skäl: ett indragande af tre klasser t. ex. skulle endast kunna motiveras med att folkskolan har motsvarande åldersklasser; men då hade man lösgjort hela frågan från alla andra synpunkter än den speciella folkskolesynpunkten. Slutligen lämnade tal. en resumé af förhållandena i utlandet och hoppades till sist, att detta kunde bli en fråga, där ändtligen våra båda stora folkundervisningsanstalters intressen kunde förenas och deras lärarekårer kunde samverka.

I diskussionen yttrade sig först lektor *Nils Höjer*, som framlade ett resolutionsförslag af följande lydelse: 1) Svaret på frågan a bör uttrönas genom omfattande försök; 2) frågan b är genom svaret på frågan a besvarad.

Rektor *Schwartz* försvarade parallellsystemet, som han ansåg förträffligt och fullt demokratiskt, då hvarje samhällsklass får sitt och det ena yrket ej bör anses lägre än det andra. En uppdelning här och där skapade däremot skolor af högre och lägre slag och af mellansort. Öfvergång från en skolutyp till en annan borde underlätas, men en åtskillnad bör ändå finnas.

Fil. kand. *Ehnert* trodde inte, att förståndsutvecklingen på ett år vore så stor, att ett uppskof motiverades, och för öfrigt lästes redan nu i första klass i matematik saker, som i svårighet gingo upp mot svårigheter i tyska.

Lektor *Bohlin* var för anställande af försök, blott de anställdes på förnuftigt sätt och i tillräckligt stor utsträckning, men att föra in frågan i politiken och valstriderna, därmed vore den icke betjänt.

Adjunkt *Grade* påpekade en fördel, som läroverken hade framför folkskolorna i fackläraresystemet, och antog, att reformen endast skulle medföra samma förändring i folkskolorna jämfört med upprättandet af särklasser för de mer begåfvade barnen; och då hade man endast rört sig i en cirkel, man hade fått samma sak, fast med annat namn.

Adjunkt *Berggren* erinrade, att vi redan indragit första klassen en gång, i det inträdesåldern i de allm. läroverken höjts med ett år.

Adjunkt *Heumann* påpekade, att redan nu fordringarna i tyska i 6:te klassen äro de minsta möjliga, och att det skulle bli ytterst svårt att i de följande klasserna gifva detta ämne den kompensering det behöfde, om det borttoges ur första klassen. Förhållandena i Sverige kunna ej fullt jämföras med dem i England och Tyskland, där man redan har ett språk till skänks.

Lektor *Sahlin* ställde sig tviflande till försöksvägen, då det visat sig, exempelvis i Tyskland, att dylika försök sporra de deltagande till en lust och iver, som icke alltid finnes kvar, när försöken omsättas i den praktiska verkligheten. Vi ha sett, hur bortskärandet af en klass nedtill redan i realiteten medfört förlorandet af en klass upptill, och detta verkade ej uppmuntrande att fortsätta. Tal. hade gjort sig underrättad om antalet i tyska varande elever i fjärde och femte klasserna vid vissa läroverk och funnit antalet synnerligen stort, hvaraf han slöt, att om man skall bibehålla nnvarande fordringar i realskoleexamen, hvilka ändå ej äro tillräckliga för att låta lärjungarne hjälpligt tala språket, det vore synnerligen betänkligt att bortkasta ett år för den tyska undervisningen.

Adjunkt *Frölen* konstaterade också, att språkkunskaperna hos lärjungar från realskolan voro underhålliga men undrade, om det icke vore nog att lära sig ett språk riktigt, och hade intet emot anställande af ett försök.

Efter ett par repliker af hrr *Dahlgren* och *Höjer* afslöts diskussionen, hvarpå sällskapet med 17 röster mot 8 biföll det af lektor *Höjer* framställda resolutionsförslaget om anställande af försök för frågans utredande.

Notiser.

Ett seminarist- och studentmöte med kristligt program äger rum i Vadstena den 20—25 juli. Programmet upptar bl. a. föredrag af rektor L. Lindroth, seminariektor K. A. Westling, fröken C. Francke, lektor N. Jakobsson, rektor S. Wickbom, kyrkoherde J. Sjöholm, missionär J. E. Norenus och pastor Cl. Törner. Deltagarna i mötet,